

AVOKATI I POPULLIT

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT
Seksioni i Administratës

Tel/Fax: +355 4 2380 300/315
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. Prot. Tiranë ___/___/2020

Lënda : *Rekomandim për marrjen e masave lidhur me nxjerjen e përgjegjësive dhe evidentimin e personave që kanë çuar në cënimin e së drejtës së pronësisë së ankuesit z. F.D, si dhe shpërblimin për dëmin jashtëkontraktor të shaktuar.*

Drejtuar : **Bashkisë**

Tiranë

Inspektoriatit të Mbrojtjes së Territorit

Tiranë

Agjencisë Shtetërore të Kadastrës

Tiranë

Të nderuar,

Sikurse jeni në dijeni, Institucioni i Avokatit të Popullit, në ushtrim të kompetencave kushtetuese e ligjore për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive themelore të shtetasve shqiptarë dhe të huajve që jetojnë në territorin e RSH, ka marrë në shqyrtim ankesën e datës 15.04.2019, të shtetasit F.D. Objekti i kësaj ankesë është: *"Shkelja e së drejtës së pronësisë së ndodhur në zonën e ish Stacionit të Trenit, pa një proces të rregullt ligjor, me qëllim zbatimin e projektit "Bulevardi Verior i Tiranës dhe punimet civile përkatëse".*

Referuar përmbajtjes së ankesës rezulton që ankuesi të ketë parashtruar se: IMT pranë Bashkisë Tiranë dhe DVASHK Tiranë, kanë zhvilluar një proces jo të rregullt ligjor duke shembur objektin dy kat, e llojit shtëpi banimi dhe njësi shërbimi, ndodhur në zonën e ish Stacionit të Trenit-Breg Lumi (Bulevardi i Ri, Loti 3). Sipas pretendimeve të ankuesit, si dhe dokumentacionit bashkëlidhur, rezulton se objekti informal ka qenë në proces legalizimi dhe pas shumë vitesh zvarritje nuk është proceduar me legalizimin e tij Ndërkohë, me vendimin nr.16305, datë 27.09.2018, DVASHK Tiranë, Tirana Veri, ka vendosur skualifikim e objektit informal nga procesi i legalizimi dhe arsyetimi i këtij institucioni mbi skualifikim ka rezultuar të jetë kërkesa nr.13019 prot., datë 03.04.2018 e

IMT-së, me të cilën është kërkuar përjashtimi nga procesi i legalizimi i disa objekteve, në kuadër të zbatimit të projektit “Bulevardi Verior dhe Rahabilitimi i Lumit të Tiranës”.

Me qëllim hetimin administrativ të kësaj çështje dhe sqarimin e rrethanave dhe fakteve, në referim të nenit 63 pika 4 e Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, ku përcaktohet: *“Organet dhe funksionarët publikë janë të detyruar t’i paraqesin Avokatit të Popullit të gjitha dokumentet dhe informacionet e kërkuara prej tij”*, si dhe nenit 19 pika b e Ligjit Nr.8454 , date 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar, ku përcaktohet: *“Në rastet kur vendos të kryejë hetime të pavarura, Avokati i Popullit ka të drejtë: b) të kërkojë shpjegime nga çdo organ i administratës qendrore dhe vendore, si dhe të marrë çdo dosje apo material që ka lidhje me hetimin”*, i jemi drejtuar Bashkisë Tiranë, Agjencisë Shtetërore të Kadastrës, Agjencisë Shtetërore të Planifikimit të Territorit, si dhe IMT pranë Bashkisë Tiranë, duke kërkuar informacion dhe shpjegime rreth procedurave të kryera, si dhe vënien në dispozicion të dokumentacionit dhe praktikave të ndjekura prej tyre.

Me shkresën nr.17221/2 prot., datë 03.05.2019 “Kthim përgjigje”, Bashkia Tiranë/Drejtoria e Përgjithshme e Shërbimeve Sociale, bën me dije se kjo drejtori ka pasur takime me banorët që preken nga zbatimi i projektit “Bulevardi Verior i Tiranës dhe punimet civile përkatëse”. Gjithashtu kjo drejtori shprehet më tej se ka përgatitur projekt-idenë dhe nga verifikimet përkatëse rezultojnë se një pjesë e sheshit të ndërtimit preket nga disa godina, kryesisht banim. Inspektoriati i Mbrojtjes së Territorit (në vijim IMT) ka kryer verifikimin e objekteve që preken nga projekti dhe nga ky verifikim ka rezultuar se objektet janë pa dokumentacion pronësie dhe kryesisht në proces legalizimi. Ndodhur në këto kushte, IMT me shkresë, i ka kërkuar Drejtorisë së Përgjithshme të ALUIZNI-t skualifikimin e këtyre objekteve, pasi ndodhen brenda gjurmës së projektit, të cilat më pas janë skualifikuar, shprehet më tej kjo drejtori. Bashkëlidhur kësaj shkrese janë vendosur korespondencat përkatëse me institucionet përgjegjëse. Me shkresën nr.K/N10-4 prot., datë 18.04.2019 “Kërkesë për informacion” i jemi drejtuar IMT-së pranë Bashkisë Tiranë, duke kërkuar informacion mbi këtë çështje si dhe vënien në dispozicion të dokumentacionit dhe praktikës së mbajtur nga ky institucion lidhur me këtë çështje por nuk kemi marrë asnjë përgjigje.

Ndodhur në kushtet e moskthimit të përgjigjes nga institucioni përgjegjës, me shkresën nr.K3/F14-6 prot., datë 29.05.2020 “Kërkesë për shpjegime”, i jemi drejtuar Bashkisë Tiranë, si institucion epror për vënien në dispozicion të informacionit dhe dokumentacionit të kërkuar, por edhe në këtë rast nuk kemi përgjigje brenda afatit ligjor të përcaktuar. Vetëm me shkresën datë 26.06.2020, kjo drejtori ka përcjellur një pjesë të dokumentacionit të kërkuar

Referuar akteve të depozituara rezultojnë se me shkresën nr.691/97 prot., datë 09.04.2009 “Njoftim për formularët e pagesave”, ALUIZNI Tiranë, ka njoftuar ankuesin për kryerjen e pagesave të taksës për tarifë shërbimi, taksën e ndikimit në infrastrukturë, pagesën e vlerës së parcelës ndërtimore dhe më pas procedimi i nënshkrimit të kontratës së kalimit në pronësi të parcelës ndërtimore. Pas kësaj, rezultojnë që ankuesi të mos ketë paguar taksën për kalimin në pronësi të parcelës ndërtimore, edhe pse kjo ka kaluar me VKM-në përkatëse, pasi ankuesi pretendon se nuk është njoftuar për këtë dhe sipas ALUIZNI-t kishin kaluar afatet ligjore. Me shkresën nr. 1:1101 prot., datë 26.10.2018 “Njoftim mbi vendimin e kualifikimit”, ALUIZNI Tirana Veri, ka njoftuar mbi skualifikimin e ndërtimit informal nga procesi i legalizimit. Arsye ligjore e këtij të fundit, sipas kësaj shkrese, rezultojnë të jetë kërkesa e IMT-së nr.1301 prot., datë 03.04.2017, me të cilën

kërkohet përjashtimi nga procesi i legalizimit i disa objekteve në kuadër të zbatimit të projektit “Bulevardi verior dhe rehabilitimi i lumit të Tiranës”.

Ndërsa kërkesave tona për vënien në dispozicion të akteve që kanë shërbyer për prishjen e ndërtimit, si procesverbale, akte njoftimi, akte konsultimi publik etj. IMT pranë Bashkisë Tiranë, nuk ju është përgjigjur.

- Lidhur me veprimtarinë e ALUIZNI-t, konstatojmë se veprimtaria e ish-ALUIZNI-t Tiranë, tashmë ASHK, në procesin e shqyrtimit të vetëdeklarimeve të kryera prej subjekteve të cilët kanë ndërtuar ndërtime informale në këtë zonë është bërë objekt hetimi administrativ nga ana jonë dhe janë konstatuar shkelje administrative gjatë kryerjes së saj. Kjo edhe në vetë aspektin formal të nxjerrjes së akteve, nga ku rezulton se akti administrativ/vendimi i nxjerrë për skualifikimin e objektit mban emërtimin “*Për kualifikimin e ndërtimit informal*”, pavarësisht faktit se në dispozitiv është vendosur për përjashtimin e ndërtimit informal të vetëdeklaruar për legalizim, nga procesi i legalizimit. Këto vendime në konceptimin strukturor janë të një tipi format standard, me rubrika të përcaktuara standarde dhe të njëjta për çdo vendim. Të vetmit elementë që ndryshojnë në to është pjesa e gjeneraliteteve të subjektit vetëdeklarues dhe vendndodhja e ndërtimit informal, në njësitë përkatëse administrative, të Bashkisë Tiranë.

Në bazë të parashikimeve të nenit 99, të Kodit të Procedurave Administrative, ku përcaktohen kërkesat e formës së aktit administrativ të shkruar, konstatohet se vendimet për përjashtimin e ndërtimeve informale nga procesi i legalizimit, të nxjerra nga ana e Drejtorisë Rajonale të ALUIZNI-t, Tirana – Veri, nuk i kanë respektuar këto kërkesa, pasi kanë një sërë mangësish. Më konkretisht, këtyre akteve administrative që sjellin pasoja për palët në momentin që ato hyjnë në fuqi, u mungon baza e plotë ligjore mbi të cilën është mbështetur procedura administrative e zhvilluar. Mënyra e konceptimit fragmentar me rubrika ku gjenden përcaktime tërësisht telegrafike, identifikon edhe mungesë të arsytimit të vendimit (aktit administrativ), pasi mungon shpjegimi i situatës faktike mbi bazë të së cilës është nxjerrë akti dhe arsytimi ligjor i tij. Kodit i Procedura Administrative, neni 99 i tij, përcakton kërkesat e formës së aktit administrativ të shkruar në letër ose elektronik.

Sipas kësaj dispozite: “1. Në çdo rast akti administrativ duhet të tregojë qëllimin e tij. 2. Akti administrativ i shkruar në letër ose elektronik përmban: a) pjesën hyrëse, që përmban: i) emrin e organit publik që nxjerr aktin; ii) palët të cilave u drejtohet akti; iii) datën e miratimit; iv) bazën ligjore; b) pjesën arsyetuese; c) dispozitivin që tregon: i) pjesën urdhëruese që tregon çfarë është vendosur; ii) kohën e hyrjes në fuqi të aktit; iii) të drejtën e ankimit, përfshirë organin publik apo gjykatën ku mund të paraqitet ankimi, mjetet e ankimit, afatin dhe mënyrën e përlllogaritjes së tij për paraqitjen e ankimit”.

Ndërsa neni 100 përcakton se “Akti administrativ i shkruar në letër ose elektronik, si dhe akti administrativ i konfirmuar, sipas nenit 98, pikat 2 dhe 3, të këtij Kodi, duhet të jetë i arsyetuar. Arsyetimi i aktit administrativ duhet të jetë i qartë dhe përmban: a) shpjegimin e situatës faktike mbi të cilën është marrë akti; b) shpjegimin e përmbledhur të rezultatit të hetimit administrativ dhe të vlerësimit të provave; c) bazën ligjore të aktit dhe një shpjegim pse kushtet ligjore për zbatimin e tij plotësohen në këtë rast”.Ndërkohë konstatohet që vendimi i nxjerrë për skualifikimin e objektit informal ka edhe elementë të tjerë të munguar apo të mangët, në kuptim të ligjit.

Në këtë vendim të nxjerrë prej Drejtorisë Rajonale të ALUIZNI-t, Tirana – Veri, nuk jepen të dhënat e akteve të administruara në cilësinë e provave, të cilat provojnë qënien e tyre në kushtet e parashikuara në nenin 35, apo të nenit 39, të Ligjit nr.9482/2006 *“Për legalizimin, urbanizimin, dhe integrimin e ndërtimeve pa leje”*, i ndryshuar.

Në këto rrethana, vendimi i sipërcituar, konstatohet se ka elementë paligjshmërie në kuptim të përcaktimit të bërë në nenin 109/c të Kodit të Procedurës Administrative, për paligjshmërinë e aktit administrativ.

Gjatë veprimtarisë së ALUIZNI-t, në lidhje me këtë çështje, konstatohet se është cënuar e drejta për një proces të rregullt ligjor. Një nga mënyrat e cënimit të kësaj të drejte është edhe mospërfundimi i procesit administrativ, të shqyrtimit të vetëdeklarimit në afatin ligjor të parashikuar apo në një afat të arsyeshëm ligjor, përcaktuar në nenin 49, të Ligjit nr. 8454, datë 12.05.1999 *“Kodi i Procedurave Administrative të Republikës së Shqipërisë”*, i ndryshuar. Nga ana tjetër duhet theksuar se, vendimmarrja e ALUIZNI-t, pavarësisht kohës së paraqitjes së vetëdeklarimit për legalizim pranë këtij organi nga ankuesi, është kushtëzuar krejtësisht në mënyrë të pajustificuar ligjore, nga kërkesa e IMT-së nr.1301 prot., datë 03.04.2018, me të cilën kërkohet përjashtimi nga procesi i legalizimit i disa objekteve në kuadër të zbatimit të projektit *“Bulevardi verior dhe rehabilitimi i lumit të Tiranës”*. ALUIZNI nuk mund të ushtrojë veprimtarinë e tij si institucion vartës i IMT-së dhe mjafton një kërkesë e këtij institucioni, të kryejë përjashtimin e subjekteve deklarues nga procesi i legalizimi. Ky institucion, si ish ALUIZNI dhe tashmë ASHK, ka personalitet juridik të pavarur, dmth janë institucione të pavarura në vlerësimin e procedurave administrative që i janë sanksionuar me ligj. Nuk është arsye ligjore dhe as logjike fakti që një institucion tjetër e bën të detyrueshme kërkesën e tij për një institucion tjetër paralel. Çdo institucion duhet vepror në përputhje me ligjin dhe aktet nënligjore në fuqi, çdo qëndrim tjetër nuk paraqet qëndrim ligjor. Gjithashtu, duhet evidentuar fakti se, në momentin që subjektet e interesuara kanë paraqitur vetëdeklarimin për legalizim, nuk ka patur projekte të miratuara për zonën, në të kundërt ALUIZNI nuk do të kishte proceduar me shitjen e truallit dhe kalimin e tij në pronësi të ankuesit.

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë si dhe gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut, në praktikën e tyre kushtetuese e gjyqësore kanë theksuar vazhdimisht se shteti duhet të marrë përsipër vazhdimisht detyrimin për të siguruar palët pjesëmarrëse në proces se do të kenë mundësi reale të përfundojnë procedimin administrativ në afatin e përcaktuar apo brenda një afati të arsyeshëm ligjor. Procesi administrativ përbën hallkën e pare dhe më të prekshme të procesit ligjor përmes të cilit qytetari në përpjekje për të fituar apo mbrojtur të drejtat dhe liritë e tij, përballet me administratën shtetërore apo vendore.

Ky proces përcakton në një masë të madhe cilësinë e aksesit në drejtësi dhe pikërisht nëpërmjet këtij procesi qytetari ndjen dorën e shtetit dhe percepton më mire se si jepet drejtësia. Mungesa e përgjegjshmërisë së organeve të administratës publike, zvarritja e procesit administrativ përtej çdo afati të arsyeshëm ligjor, sjell cënim të së drejtës për një proces të rregullt ligjor dhe humbjen e besimit të qytetarëve në zhvillimin e një procesi të drejtë e ligjor. Organet e administratës publike duhet të bëjnë përpjekjet maksimale për zhvillimin e një procesi të rregullt ligjor e në përputhje me nenin 6/1 të KEDNJ. Kjo procedurë, nuk është përfunduar nga ana e Drejtorisë Rajonale të ALUIZNI-t, pa asnjë shkak të justifikuar ligjorisht edhe pse ankuesi ka kërkuar vazhdimisht përfundimin e saj.

➤ Lidhur me veprimtarinë e IMT-së, konstatohet se veprimtaria e këtij institucioni, në procesin e skualifikimit të objekteve informale dhe shembejs së tyre, është bërë objekt hetimi administrativ nga ana jonë dhe janë konstatuar shkelje administrative gjatë kryerjes së saj. Me shkresën nr.1301 prot., datë 03.04.2018, ky institucion i është drejtuar ALUIZNI-t

me kërkesë për përjashtimin nga procesi i legalizimit të disa objekteve në kuadër të zbatimit të projektit “Bulevardi verior dhe rehabilitimi i lumit të Tiranës”. IMT pranë Bashkisë Tiranë, në zbatim të parashikimeve ligjore të sanksionuara në ligjin 183/2014 “Për inspektimin dhe mbrojtjen e territorit nga ndërtimet e kundërligjshme”, ka kërkuar

skualifikimin e objekteve që preken nga projekti i mësipërm, duke tejkuluar kompetencat e tij ligjore. Konkretisht neni 5 i këtij ligji përcakton detyrat e inspektoratit të mbrojtjes së territorit të njësisë vendore, ku ndër të tjera, përcaktohet: *“Gjatë ushtrimit të përgjegjësisë të parashikuara në nenin 4, të këtij ligji, inspektorati i mbrojtjes së territorit i njësisë vendore merr masat e mëposhtme: d) vendos prishjen e ndërtimit të kundërligjshëm”*. Pra, vetëm në këtë pikë përkufizohet veprimtaria e IMT-së përsa i përket ndërtimeve të kundërligjshme, prishjen e tyre. Ndërsa veprimtaritë e tjera i përkasin institucioneve përgjegjëse. Në asnjë pikë të kësaj dispozite nuk parashikohet kompetenca e IMT-së për të vendosur mbi përfundimin apo jo të procesit të legalizimit të objekteve informale apo proceseve të tjera të ngjashme. Vërtet ligji parashikon prishjen e ndërtimeve të kundërligjshme, por jo në rastet kur ky ndërtim po i nënshtrohet një procesi të ligjshëm dhe aq më tepër kur pronësia mbi parcelën ndërtimore i ka kaluar ankuesit. Gjithashtu, IMT ka vepruar pa filluar procesin e zbatimit të projektit dhe pa u marrë masat administrative për vënien në jetë të tij, kjo për faktin se në momentin e dërgimit të shkresës ALUIZNI-t, për skualifikim e objekteve informale, që i përket datës 03.04.2018, projekti ishte thjesht një projekt ide, pa u miratuar më pare leja zhvillimore e cila është miratuar më pas në datë 27.07.2018 dhe as leja e ndërtimit. Për të hetuar mbi këtë fakt, Institucioni i Avokatit të Popullit iu drejtua me shkresë Agjencisë së Zhvillimit të Territorit, duke kërkuar informacion mbi lejen e zhvillimit dhe atë të ndërtimit, për zbatimin e projektit. Me shkresën nr.1824/1 prot., datë 09.07.2019, ndër të tjera kjo agjenci informon se, *“Këshilli Kombëtar i Territorit në mbledhjen e dates 26.07.2018, ka miratuar vendimin nr.5 “Për miratimin e lejes së zhvillimit në zonën e Bulevardit, Parku Qendror dhe Lumit të Tiranës, Bashkia Tiranë”*. Kujtojmë këtu që miratimi i Lejes së Zhvillimit është parakusht dhe shërben si bazë për miratimin e lejes së ndërtimit, e cila është akt administrativ që i shërben subjektit zhvillues të procedojë me kryerjen e punimeve, në zbatim të projektit të miratuar. Përcaktuar kjo në pikën 17, të nenit 3, të Ligjit nr.107/2014 “Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit”, i ndryshuar, *“Leje zhvillimi” është akti i përcaktimit të kushteve zhvillimore për një parcelë/pronë të caktuar, që shërben si bazë për pajisjen me leje ndërtimi*”. Ndërsa përsa i përket lejes së ndërtimit nuk kemi asnjë përgjigje nga institucionet përgjegjëse, edhe pas insistimit të institucinit tonë për kthim përgjigje.

Ligji përcakton se asnjë subjekt në territorin e Republikës së Shqipërisë, nuk mundet të kryejë punime ndërtimi nëse ai nuk është i pajisur paraprakisht me lejen përkatëse të ndërtimit. Ky përcaktim jepet në pikën 16, të nenit 3, të Ligjit nr.107/2014 “Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit”, i ndryshuar, ku shprehet se: *“Leje ndërtimi” është akti i miratimit të kërkesës për leje ndërtimi dhe i lejimit të punimeve përkatëse*”.

Nga dokumentacioni i depozituar si dhe mugesia e një përgjigje nga institucioni përgjegjës, duket se mungon leja e ndërtimit për zbatimin e këtij projekti. Gjithë sa parashtrohet më lart, na shpie në konkluzionin se IMT ka filluar procedurat e prishjes së objektit pa pasur një proces konkret të zbatimit të projektit, duke patur parasysh se në atë moment projekti ishte thjesht në fazën e projekt-idesë. Pra IMT ka zhvilluar procedurat për prishjen e një objekti “të paligjshëm” për ndërtimin e një objekti/vepre tjetër “të paligjshme”, pasi mungesa e lejes së zhvillimit dhe asaj të ndërtimit nuk mund ta bëjë të ligjshëm atë përderisa çenohet një dispozitë ligjore. Kujtojmë këtu që në rastet kur objekte të tilla janë ndërtuar nga subjekte private IMT ka ndërmarrë masa administrative ndaj ndërtuesve të këtyre objekteve.

Sa më sipër, theksojmë se organet e administratës shtetërore duhet të jenë shembull i zbatimit të parimit të ligjshmërisë. Ku me ligjshmëri kuptohet kërkesa për respektimin e përpiktë dhe pa kushte të kushtetutës, ligjeve dhe akteve nënligjore nga të gjithë organet e administratës shtetërore, personave zyrtarë, organizatave shoqërore dhe shtetasve në Republikën e Shqipërisë.

Neni 9 i Kodit të Pr.A sanksionon se organet e administratës publike e zhvillojnë veprimtarinë e tyre në përputhje me kushtetutën e RSH, marrëveshjet ndërkombëtare, ligjet dhe brenda kufijve dhe kompetencave që u janë dhënë, si dhe konform qëllimit për të cilat janë dhënë këto kompetenca. Zbatimi i parimit të ligjshmërisë është kusht për ekzistencën e shteti ligjor. Ndërmejt të tjerave, ligjshmëria nënkupton garantimin e të drejtave të njeriut, gjë që nuk rezulton të jetë garantuar nga ky institucion. Parimi i ligjshmërisë i ngarkon organet e administratës shtetërore me detyrën që ti nënshtrohen rregullave të detyrueshme të sjelljes dhe ti zbatojnë ato në mënyrë të barabartë për të gjithë. Gjatë veprimtarisë së saj, IMT, duket se nuk ka zbatuar drejt parimin e barazisë para ligjit, duke favorizuar interesat shtetërore para atyre individuale. Në një shtet ligjor, interesat individuale dhe ato shtetërore duhet të gjejnë një ekuilibër, duke mos cënuar të drejtat individuale me arsyetimin se të drejtat shtetërore apo interesi publik prevalojnë. Neni 11/2 i kushtetutë përcakton se: *“Prona private dhe publike mbrohen njëllë me ligj”*, duke rikonfirmuar parimin e barazisë në trajtimin e interesave individuale dhe atyre shtetërore, lidhur me të drejtën e pronësisë dhe interesat të tjera pronësore. Gjithashtu, organet e administratës, duhet të kenë parasysh parimin e proporcionalitetit gjatë veprimtarisë së tyre administrative. Parimi i proporcionalitetit kërkon një krahasim dhe balancë midis synimeve apo qëllimeve të një veprimi, nga njëra anë, dhe ndikimin kufizues/detyrues ndaj palës në fjalë, nga ana tjetër. Pra, rëndësia e të drejtave ose interesave të prekura apo cënuara dhe të drejtat ose interesat publike që duhet të përmbushen, duhet të vlerësohen siç duhet.

Gjatë këtij hetimi administrativ, IMT-së pranë Bashkisë Tiranë, i është kërkuar informacion dhe dokumentacion mbi procedurat e ndjekura për prishjen e objektit të ankuesit, si process-verbale, njoftime dhe çdo dokumentacion tjetër që i ka shërbyer këtij procesi, por nuk ka qenë korrekt dhe bashkëpunues me institucionin e Avokatit të Popullit, duke mos vënë në dispozicion informacionin dhe dokumentacionin e kërkuar. Mosdhënia e informacionit dhe dokumentacionit e vendos në kushte paligjshmërie këtë institucion. Parimi i bashkëpunimit mes organeve të administratës shtetërore është sanksionuar si në Kodin e Pr.Adm ashtu dhe në ligjin Nr. 90/2012 *“Për organizimin dhe funksionimin e organeve të administratës shtetërore”*. Neni 3 i këtij ligji përcakton se: *“1. Administrata shtetërore organizohet dhe funksionon sipas parimeve të: unitetit dhe hierarkisë; llogaridhënies; dekoncentrimit; qartësisë në përcaktimin dhe shpërndarjen e përgjegjësisë; ekonomisë, efikasitetit dhe efektivitetit, si dhe bashkëpunimit ndërmjet institucioneve të administratës shtetërore. 7.Sipas parimit të bashkëpunimit, organet, institucionet dhe njësitë administrative, si dhe nëpunësit publikë, në të gjitha nivelet e administratës, bashkëpunojnë ndërmjet tyre, si dhe me organet e institucioneve pavarura, për arritjen e objektivave ligjore që u janë besuar, në përputhje me ligjin”*.Ndërsa neni 22 i ligjit 8454/1999 *“Për avokatin e Popullit”*, i cili përcakton se: *“Refuzimi për të bashkëpunuar me Avokatin e Popullit nga nëpunësi civil, funksionari ose autoriteti publik përbën shkak që Avokati i Popullit të kërkojë nga autoriteti kompetent fillimin e procedurës administrative dhe marrjen e masave disiplinore deri në largimin nga puna ose nga shërbimi civil”*, shkon edhe më tej, duke parashikuar detyrueshmërinë e organeve të administratës shtetërore për bashkëpunim me institucionin tone. Madje, refuzimi për bashkëpunim na jep të drejtë të kërkohet vënien para përgjegjësisë së personave përgjegjës dhe marrjen e masave administrative ndaj tyre.

➤ Një moment tjetër i rëndësishëm është edhe konsultimi publik nga ana e autoritetit përgjegjës për hartimin e dokumentit të planifikimit, përpara çdo vendimmarrje lidhur me

dokumentet e planifikimit në nivel qëndror dhe me planin e përgjithshëm vendor. Neni 24 i ligjit 107/2014, përcakton: *“përmbledhja e vërejtjeve apo propozimeve gjatë takimit publik i bashkëlidhen projektit të dokumentit të planifikimit, të paraqitur për miratim dhe njoftohet së bashku me të nëpërmjet botimit në regjistër dhe një ose disa mjeteve tradicionale të informimit”*.

Institucioneve shtetërore përgjegjëse ju është kërkuar vënia në dispozicion e gjithë dokumentacionit që ka shërbyer për këtë qëllim, por nuk ka asnjë dokument që të vërtetojë ezaurimin e procedurave ligjore që kërkojnë kryerjen e njoftimit publik, takimeve publike apo të pasqyrimin të vërejtjeve, komenteve, propozimeve të paraqitura nga palët e interesuara, ndaj projektit “Bulevardi verior dhe rehabilitimi i Lumit Tiranë”. Mungesa e ezaurimit të kësaj procedure tregon se jemi para një procesi jotransparent dhe jo në përputhje me përcaktimet ligjore, lidhur me hartimin e këtij projekti.

Bashkia Tiranë, para se të procedonte me shembjen e objektit/banesës, duhet të verifikonte situatën faktike të pronësisë, si dhe të ishte vlerësuar situata social-ekonomike e familjeve që do të përballeshin me këtë fakt. Cënimi i banesës së një familje passjell cënim të së drejtës për respektimin e jetës private dhe atë familjare, të garantuara nga neni 8 i KEDNJ. Paraprakisht duhej një studim mbi gjendjen familjare të të prekurve nga kjo ndërhyrje, përsa I përket përbërjes familjare, mundësive financiare, trajtimit për strehim dhenjë sërë çështjes sociale që kanë të bëjnë me nivelin e jetesës në vazhdim. Gjatë kryerjes së kësaj veprimtarie, Bashkia Tiranë, duhet të vepronte në përputhje me nenet 6 dhe 11 të ligjit “Për strehimin social”, duke u harmonizuar me parimet dhe standartet ndërkombëtare të trajtimit të rasteve të dëbimit me force, të parashikuara në akte të OKB-së, KEDNJ, si dhe në jurisprudencën e GJEDNJ. Veprimtaria e dëbimit/zhvendosjes së këtij komuniteti, në mungesë të studimit dhe konsultimit më pare me ta, cënon të drejtën për jetë familjare dhe për jetën. Jo vetëm që nuk është bërë një një studim dhe konsultim me këta shtetas, por ankuesi është sanksionuar me prishjen e objektit, në mungesë të një strehimi të mundshën, si edhe është renduar me gjobë, me një vlerë të lartë, duke e rënduar edhe më tej pozitën familjare dhe ekonomike të tij.

Sa më sipër, konstatojmë se veprimtaria e organeve të administrates shtetërore, në këtë rast, nuk ka qenë në përputhje me K.Pr.Administrative dhe se ato nuk kanë pasur në asnjë moment kujdes për të zbatuar ligjin në mënyrë korrekte nga këndvështrimi i ruajtjes edhe të interesave të ligjshme të individit. Duket se institucionet gjatë kësaj veprimtarie janë kujdesur vetëm për interes shtetërore, duke sjellë cënimin e së drejtës së pronësisë së ankuesit. Kjo “mungesë kujdesi” apo papërgjegjshmëria e institucioneve ka reflektuar në mungesën e zhvillimit të një procesi ligjor, transparent, si dhe cënimin e parimit për jetë familjare e strehim.

Gjatë trajtimit të kësaj çështjeje shohim me vend të sjellim në vëmendjen tuaj, parimin e përgjegjësisë në veprimtarinë e organeve publike të parashikuara në nenin 15, të Kodit të Procedurave Administrative, ku përcaktohet se: *“Organet publike dhe nëpunësit e tyre, kur kryejnë një procedurë administrative, mbajnë përgjegjësi për dëmet që u shkaktojnë palëve, në përputhje me legjislacionin në fuqi”*. Ndërsa neni 3/a i ligjit nr.8510, datë 15.07.1999 “Për përgjegjësinë jashtëkontraktore të organeve të administrates publike”, i ndryshuar, përcakton: *“Organet e administrates shtetërore përgjigjen për dëmet që u shkaktojnë personave fizikë a juridikë private, në rastet që vijnë: - Kur kryejnë veprime a mosveprime të kundërligjshme”*.

Në këtë këndvështrim, duam t’ju kujtojmë përkufizimin tashmë të pranuar nga Parlamenti European, në lidhje me keqadministrimin nga ana e organeve të administratës publike, sipas të cilit: *“Keqadministrimi ndodh kur një organ publik, nuk vepron në përputhje me një rregull apo princip, i cili është i detyrueshëm për të”*.

Nga ana tjetër, në përputhje me pikën 2, të nenit 15, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, organet e pushtetit publik, në përmbushje të detyrave të tyre duhet të respektojnë të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, si dhe të kontribuojnë në realizimin e tyre.

Sa më sipër, në mbështetje të pikës 3, të nenit 63, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe në përputhje me nenin 18, Ligjit nr.8510 datë 15.07.1999 “Për përgjegjësinë jashtëkontraktore të organeve të administratës publike”, i ndryshuar, ku përcaktohet se:

“Pas përfundimit të hetimeve, Avokati i Popullit...,

- *paraqet rekomandime për venien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ që, sipas tij, ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive”,*
“Procedurat për kërkimin dhe përmbushjen e dëmshpërblimit bëhen në përputhje me kërkesat e ligjit 44/2015, “Kodi i Procedurave Administrative të Republikës së Shqipërisë”,

REKOMANDOJMË

1. *Marrjen e masave lidhur me nxjerjen e përgjegjësive dhe evidentimin e personave që kanë cuar në cënimin e së drejtës së pronësisë së ankuesit, pa një proces të rregullt ligjor.*
2. *Marrjen e masave administrative për mospërsëritjen e situatave të tilla të ndërhyrjes ndaj banesave dhe objekteve private pa respektuar procedurat ligjore dhe të drejtat e shtetasve.*
3. *Fillimin e procedimit administrativ për shpërblimin e dëmit të shkaktuar ankuesit, si pasojë e ndërhyrjes dhe cënimit të ndërtimit pa një proces të rregullt ligjor dhe pa respektuar dispozitat proceduriale në këtë rast.*

Në zbatim të nenit 22, të Ligjit Nr.8454 datë 4.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, lutemi të na vini në dijeni mbi qëndrimin tuaj ndaj këtij rekomandimi dhe masat e marra për rivendosjen në vend të së drejtës së shkelur.

Duke besuar në bashkëpunimin dhe mirëkuptimin tuaj,

K O M I S I O N E R I

Prof.Asoc.Dr.Erjona BANA (CANAJ)